

Tarixin ayrı-ayrı vaxtlarında ermənilərin Azərbaycana qarşı torpaq iddialarının şahidi olub bu xalq. Və hadisə, ədalətsizcəsinə torpaqlarımızın bir qismini itmiş. Bu iddialar 1988-ci ildən başlayaraq ermənilərin torpaqlarımızı yenidən tamah dişini qıcaması, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bir sıra ərazilərini işgal etməsi, Naxçıvan Muxtar Respublikasını blokada vəziyyətinə salması ilə nəticələndi. Bu səbəbdən də 90-ci illər Azərbaycan xalqının yaddaşında çətin, ağırlı-acılı illər kimi qaldı: torpaqlarımız işgal olundu, yüzlərlə şəhər və kənd dağıldı, mirlərlə azərbaycanlı qacqın-köçkün taleyi yaşadı.

Naxçıvan ağır blokada şəraitinə salınaraq paytaxt Bakı və ölkənin digər əraziləri ilə quru yolla əlaqələri tamamilə kesildi. İnsanlar acı-nacaqlı hallarla üzleşməli oldular. Elektrik enerjisi, təbii qaz xələrini Ermenistan ərazisindən keçən hissəsinin kəsilməsi, dəmir yolunun dağıdılması Naxçıvanı böyük çətinliklərle üz-üzə qoydu. İnsanlar qarənlıqda və soyuqda qalmışla bərabər, dəmir yolunun bağlanması ilə iqtisadi iflise məruz qalan Naxçıvanda həm də iş yerlərini itirməli oldular. Bakı ilə heç bir əlaqəsi olmayan muxtar respublikada əhali acliqla mübarizə apardı. Üstəlik infor-masiya blokadasına da məruz qaldı, uzun illər olmazın qayğıları ilə yaşadı.

Qızğın döyüşlər getsə də...

Bele bir dövrədə həm də muxtar respublikanın Ermenistanla sərhəd kəndlərində qızğın döyüşlər gedirdi. Naxçıvanı da işğalı etməyi qarşısına məqsəd qoyan ermənilər buranı blokada vəziyyətinə salmaqla məqsədlərinə çatacaqlarına ümidi edirdilər. Lakin bir neçə il sərhədlərə döyüşlərin getməsinə baxmayaraq onların Naxçıvanı bağlı arzuları baş tutmadı. Naxçıvanlılar var-qüvvə ilə torpaqlarını qorumağa cəhd göstərdilər. Blokada şəraitində olan, silah-sursat təminatı zəif olan bir bölgədə müasir silah-texnika ilə təchiz olunmuş Ermenistan ordusu ilə döyüşmək çətin olsa da, insanlar canları bahasına Naxçıvanı qorudular.

Naxçıvan əsasən qorunsa da, təəssüf ki, 1990-ci il yanvar ayının 19-da Kərkı kəndi və 1992-ci ildə isə Günnüt kəndi ermənilər tərefindən tamamile darmadağın edildi.

Erməni işgalinə məruz qalarkən təbiət gözəli, həm də abad Günnütün yaşayış binaları, o cümlədən kənddə bir çox sosial obyektlər dağıdıldı, qədim yaşayış yeri erməni vandalları tərefindən xarabalığa çevrildi. Kəndin yaşayış evləri ilə birləikdə məktəbi, tibb məntəqəsi, kitabxanası, eləcə də qəbiristanlığı və məscidi də viran edildi. Əthalı rayonun digər yaşayış məntəqələrinə, əksəriyyəti isə Şərur rayonundakı Mahmudkəndə köçməye məcbur oldu. Ümumi muxtar respublika qarşılığında bu işğalı özleri üçün uğur hesab edən ermənilər Qarabağ və Şərqi Zəngəzur əraziləri kimi, bu kəndləri də bir gün geri qaytaracaqlarını yaxşı bilirdilər. Lakin bilsələr də, təəssüf ki, həm Kərkini, həm də Günnütü itirməli olduq. illər uzunu bu kəndlərin yoxluğu, işğal altında olması hissi ilə yaşadıq. Həm də bu işğalla barışmayaraq, bu iki kəndin əldən getməsini ağır itki hesab edərək yaşadıq.

"Günnüt əməliyyatı": 7 ilin qururu

Uzun illər dövlətimiz torpaqlarımızın işğalından azad edilməsi üçün tedbirler həyata keçirildi. Artıq özünü buna hazır hesab edənə isə Böyük Zəfərə aparan yol başlanğıcını 2016-ci il aprelin 1-dən 2-na keçən gecədən başlayaraq dörd gün davam edən Aprel döyüşlərindən, 2018-ci il may ayının 20-dən 27-dek Naxçıvan Muxtar Respublikasında həyata keçirilən Günnüt əməliyyatından, 2020-ci ilin tarixi iyul günlərində baş verən iyul döyüşlərindən götürdü. Bu yolun başlanğıcında biz artıq torpaqlarımızı işğaldan azad etməye hazır olduğumuzu bəyan etmişdik. 30 ilin əvvəlində itirdiklərimizi 30 ilin tamamında geri almağa qalxmışdıq. İki 30 arasındakı zaman kəsiyi bu ölkəni əsərtdən müstəqilliye, iqtisadi böhran dan inkişafə, ordu yoxluğundan ordu varlığına

Günnüt əməliyyatı: Böyük Zəfərə gedən yolun bələdçisi

gətirib çıxardığı kimi, eyni zamanda 30 ilin o başında itirilən torpaqları bu başında geri almağı reallaşdırılmışdı.

Naxçıvanın etibarlı müdafiəsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş komandanı İlham Əliyevin 18 dekabr 2013-cü il tarixli Fərmani əsasında muxtar respublika ərazisində mövcud olan hərbi birliyin bazasında yaradılmış Əlahiddə Ümumqoşun Ordusunun 2018-ci il mayın 20-dən 27-nə qədər əks-həmələ əməliyyatı nəticəsində Şərur rayonunun Günnüt kəndi ilə birlikdə 11 min hektar ərazi Azərbaycan Ordusunun nəzarəti altına keçdi. Günnüt kəndi ətrafında yerləşən 2065 metr hündürlükde olan Xunut, 1869 metr hündürlüyü olan Mehridağ, 1683 metr hündürlükde olan Qızılıqaya yüksəkliyi Ümumqoşun Ordu bölmələrinin nəzarəti altına keçdi. Azad olunmuş ərazilərin 8 min hektarı əkinçilik üçün yararlı olan torpaqlar idi. Qızılıqaya yüksəkliyinin əle keçirilməsi isə Ermenistan ərazisindən keçən Yexeqnadzor-Gorus-Laçın-Xankəndi yolu nəzarət altına alınmasına imkan verdi.

Günnüt əməliyyatından sonra Ermenistan silahlı qüvvələri baş qərargahının rəisi olmuş M. Akopyan etiraf edirdi ki, nəticə etibarilə Ermenistan tərefi çox böyük ərazilərə nezareti itirdi. Beləliklə, Günnüt əməliyyatı Azərbaycan Ordusunun gücünün və qüdrətinin yeni bir ifadəsi oldu. Bu və bundan əvvəlki əməliyyatların həyata keçirilmə taktikası, komandır heyətinin səriştəsi və məhərəti göstərdi ki, Azərbaycan Ordusu daha böyük zəfərlərin əldə edilməsinə qadırdır. Hər bir hərbi əməliyyat itkisiz başa gəlməye də bilir. Xüsusilə torpaqın düşməndən geri alınması uğrunda mübarizə gedirse, burada şəhid də olacaq, qazi də. Elə əməliyyat zamanı mayın 20-də hələk olan Azərbaycan Ordusunun herbəsi Adil Tatarov da Günnütün azadlığı uğrunda şəhidlik zirvəsini ucaldı.

Böyük Zəfərə doğru...

Beləliklə, milli ordumuz 2020-ci ildək bir neçə əməliyyatları Zəfər təntənəsi ilə başa vurdu. Əslində bütün bunlar illər öncə torpaqlarımızın azad edilməsinə hesablanmış plan və tedbirər idi. Əgər müstəqilliyimizi yenice elə etdiyimiz 90-ci illərin əvvəlində ölkəni iqtisadi böhran bütümüdürsə, Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin Azərbaycanda ikinci

atəşə tutmuşdu. Erməni Ordusunun hücumu nəticəsində Azərbaycan Ordusunun general-majoru Polad Həşimov, polkovnik İlqar Mirzəyev və həmçinin hücumun karşısını alarkən 5 hərbi qulluqçumuz da həlak oldu. Onların eziyati xatırı her zaman anılacaq, gələcək nəsillər qururla danışılacaqdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev həmin günə bildirdi: "Biz fərxi edirik ki, Azərbaycan xalqı, Azərbaycan torpağı belə övladlar yetişdir". Biz torpaqlarımız-namusumuz uğrunda general-majorumuzu, polkovnikimizi itirdik. Bununla səbüt etdik ki, bu ölkədə sırvı əsgerdən tutmuş general-majoradək, polkovnikadək hər kəs ərazi bütövülüyümüz uğrunda canından keçməye hazırlıdır. Ta ki, Vətən tam olsun. Ta ki, əzəli torpaqlarımız, ata-baba yurdularımız düşmən tapdağı altında qalmasın. Beləliklə, iyul döyüşləri bizim qururumuzla yanaşı, həm də aprel döyüşləri və Günnüt əməliyyatı zamanı düşmənə verilən dərsin davamı oldu.

Və Böyük Zəfər

2016-ci ildə Aprel döyüşləri, 2018-ci ildə Günnüt əməliyyatı, 2020-ci ildə iyul döyüşləri, həmin ilin sentyabrda başlanan Vətən mühərbi, 44 günlük mühərbinin Zəfərə bitməsi, 2023-cü ildə Xankəndidə bırgünlük anti-terror əməliyyatı, Qarabağın işğaldan azad olunması və soydaşlarımızın ata-baba yurdlarına qayıtmaları üçün görülən genişməqyaslı quruculuq və bərpa işləri tariximizin şanlı səhifələrini təşkil edir. Görünür, ötən zamanın sadalanan hadisələri düşmənin başına bu hadisələr böyüklikdə daş salsa da, paxıllıq və riyakarlıq hissələrinə heç bir təsir göstərməyib. Göstərə də bilməzdi. Çünkü bu hissələr onların xisletindərdir və tarixin bütün dönenlərində bu, dəyişmez olaraq qalıb.

Deməli, biz tarixin özünün də xisleti qarşısında məəttə qaldığı əle bir tayfa ilə qonşuyuq ki, bunlar arın, abır-həyanın, utanmanın nə olduğunu əsla bilmirlər. Öyrənmək isə onların xisletində yoxdur. Bunun əvəzinə digər qonşularından həmişəki kimi yena də dəstək alıb hərdən utanmazcasına sərhədlerimizə atəş açır, ne istədikləri anlamadan yenə də baş-qalarının tapşırıqlarına baş əyirlər. Sual olunur, nə vaxtadək? Axi bütün cəhdləriniz boşça çıxır. Heç nəyə nail ola bilmirsiniz. Bunu görəmək nə qədər çətindir ki?..

Azərbaycan öz torpaqlarını qorumağa qadır. 30 il sonra işğaldan azad etdiyi torpaqları isə göz bəbəyi kimi qorur. Bu xalq son nəfərinədən canından keçər, lakin bir qarış torpağının düşmənə əsarətine keçməsinə razı olmaz. Bunu düşmən hələ də anlamayıbsa, özündən küssün. Qarşıda onu nələrin gözləyəcəni düşünsün.

Biz isə hər ilin aprelində Aprel döyüşlərini, mayında Günnüt əməliyyatını, iyulunda iyul döyüşlərini, sentyabrda 44 günlük qəhrəmanlıq salnaməsini, noyabrında Böyük Zəfəri-mizi xisletməyə çalışırıq, 300 ildən sonra bütövleşmiş Azərbaycanımızla qurur duyacaq. Və bu qurur tarixini xalqa bəxş edənləri unutmayacaq, çoxesrlik tariximizin şanlı səhifəsi olaraq nəsillərdən-nəsilləre daşıyacaqıq.

Səhidlərimiz, qazilərimiz minlərlə olsa da, arzusuna, kamına yetməyən Vətən oğullarının acısı minlərlə ailələrin ömürlük kədəri, bu kədər isə xalqın ümumi əlemi olsa da, Vətən torpaqlarının işğaldan azad edilməsi, bütövleşməsi, suverenliyimizin və konstitusiya quruluşumuzun bərpa olunması da bu xalqın ümumi sevinci, qururudur. Odur ki, analar nə yaxşı ki, ığid oğulları dünyaya getirir. O ığidlər Ali Baş Komandanımızın möhtəşəm sərkərdəliyi ilə alınımdan qara ləkəni sildi. Bize namusumuzu, şərəfimizi, ləyaqətimizi qaytardı.

Mətanət Məmmədova